

درآمدی بر

تمسیل در ادویات

تألیف

احمد خطیبی

انتشارات زوار

ن.ل.و.ع. ۰۰۰۶۲

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۹
کلیات.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
۱- هدف از پژوهش.....	۱۵
۲- پژوهش در زمینه‌ی تمثیل.....	۱۵
۳- شیوه‌ی بررسی.....	۱۶
فصل اول: تحقیق در باره‌ی واژه‌ی «تمثیل» از نظر لغوی، اصطلاحی، کاربردی.....	۱۹
۱- تمثیل در لغت.....	۱۹
۲- انواع تمثیل از دیدگاه شخصیت در داستانها و تاریخ.....	۲۰
۳- اقسام تمثیل در انواع ادبی.....	۲۱
۴- مقایسه نماد با تمثیل.....	۲۳
۵- تمثیل در علم منطق.....	۲۴
۶- تمثیل در «المعجم فی معاییر اشعار العجم».....	۲۶
۷- بیان دیگری از تمثیل منطقی، ادبی و فقهی (تمثیل تطبیقی).....	۲۸
۸- تمثیل در مفاهیم روائی، داستانی و غیره.....	۲۹
۹- انواع تشبیه و تمثیل از دیدگاه بیان حکایتی و افسانه ایی.....	۳۱
۱۰- تشبیه گسترده یا تمثیل.....	۳۲

- ۱۱- فرق تشبیه و تمثیل از دیدگاه صاحب اسرار البلاغه..... ۳۳
- ۱۲- تمثیل از آغاز تا به امروز..... ۳۷
- ۱۳- فلسفه ی وجود تمثیل یا تاثیر شعر تمثیلی و تمثیل..... ۴۳
- ۱۴- واقعیت یا عدم واقعیت در تمثیل و یقینی و ظنی بودن آن..... ۴۵
- ۱۵- تمثیل در مفهوم اسلوب معادله..... ۴۶
- ۱۶- تمثیل در تشبیه..... ۴۸
- ۱۷- شواهدی چند از ابیات عربی از نوع اسلوب معادله..... ۵۰
- ۱۸- بیان دیگر از تشبیه تمثیل..... ۵۲
- ۱۹- تشبیه تمثیل در اشعار منوچهری دامغانی..... ۵۳
- ۲۰- تمثیل یا استعاره تمثیله..... ۵۴
- ۲۱- تفاوت مثل و استعاره تمثیلیه..... ۵۵
- ۲۲- ارسال المثل یا تمثیل..... ۵۶
- ۲۳- نظر استاد همایی در باره ی تمثیل..... ۵۸
- ۲۴- دیدگاه ملک الشعرای بهار در خصوص تمثیل..... ۶۰
- ۲۵- بررسی تمثیل از جنبه ی مدعا و شاهد مدعا بودن در دو مصراع..... ۶۱
- ۲۶- تمثیل در خدمت نظم و نثر..... ۶۱
- ۲۷- دیدگاه برخی معاصران پیرامون در معنی و مفهوم جدید..... ۶۲
- ۲۸- فرق تلمیح و تمیثل و ارسال المثل..... ۶۳
- ۲۹- تشبیه تمثیل یا قیاس در ادبیات (همانند سنجی)..... ۶۵
- ۳۰- بررسی ارکان تمثیل در علم منطق و تطبیق آنها با تمثیل علوم بلاغی..... ۶۷
- ۳۱- ارتباط کنایه با تمثیل..... ۶۹
- ۳۲- بیان تهانوی پیرامون تمثیل..... ۷۲
- ۳۳- تمثیل در ابداع البدایع..... ۷۲
- ۳۴- معانی و مفاهیم تمثیل از دیدگاه علمای بیان و بدیع..... ۷۹
- فصل دوم: تمثیل در دانش های روز، حکایات عرفانی و غیره..... ۸۱**
- ۱- تمثیل در علوم جدید..... ۸۱
- ۲- هدف کدام تمثیل است..... ۸۴
- ۳- وجه اشتراک «تمثیل» در علوم مختلف..... ۸۴
- ۴- تمثیل در حکایات و داستان های عرفانی و غیر عرفانی..... ۸۵
- ۵- شواهد تمثیل در ادب پارسی از دوران گذشته..... ۸۵
- ۶- نمونه هایی از تمثیل (اسلوب معادله) در سبک بازگشت ادبی..... ۸۹

- ۷- مفهوم تمثیل در ادبیات کودکان..... ۹۶
- ۸- تقسیم بندی تمثیل با نگاهی به دیدگاه اروپائیان..... ۹۷
- فصل سوم: تمثیل پژوهی در سبک هندی..... ۱۰۵**
- مطالبی چند پیرامون سبک هندی و تمثیل در آن..... ۱۰۵
- ۱- تطور شعر در عصر صفوی..... ۱۰۶
- ۲- نظری اجمالی به رواج شعر در عصر صفوی..... ۱۰۹
- ۳- سبک هندی و ویژگی های آن..... ۱۱۲
- ۴- ساختار سبکی بیت هندی..... ۱۱۵
- ۵- تمثیل از آغاز تا شعر صائب و سبک هندی..... ۱۱۹
- ۶- منبع تمثیل های شاعران سبک هندی..... ۱۳۰
- ۷- دیدگاه یکی از محققان معاصر در باره ی سبک هندی و تمثیل..... ۱۳۱
- ۸- بیان دیگری از تمثیل سبک هندی یا سفر از محسوس به نامحسوس..... ۱۳۷
- ۹- بانیان تمثیل در سبک هندی..... ۱۴۶
- ۱۰- روش خاص صائب..... ۱۴۶
- ۱۱- نگاهی به تمثیل سبک هندی از منظر تشبیه..... ۱۴۷
- ۱۲- دیدگاه دشتی پیرامون تمثیل و تمثیل های صائب و سبک هندی..... ۱۴۹
- ۱۳- خاقانی، سبک هندی و تمثیل..... ۱۵۰
- ۱۴- تمثیل از دیدگاه هنری آن در سبک هندی..... ۱۶۱
- ۱۵- جایگاه تمثیل در نموده های تخیلی و نمادهای آثار ادبی..... ۱۶۴
- ۱۶- اشتهار تمثیل و ارسال المثل..... ۱۶۵
- ۱۷- تشخیص دقیق تمثیل در مفهوم اسلوب معادله..... ۱۶۷
- فصل چهارم: تمثیلات چهار شاعر سبک هندی..... ۱۶۹**
- ۱- عرفی شیرازی و تمثیلات او..... ۱۶۹
- ۲- نظیری نیشابوری و تمثیلات او..... ۱۷۳
- ۳- کلیم کاشانی و تمثیلات او..... ۱۸۴
- ۴- صائب تبریزی و تمیلات او..... ۱۹۸

نتیجه‌گیری از موضوع تمثیلات چهار شاعر سبک هندی..... ۲۳۰

۱- عرفی شیرازی..... ۲۳۰

۲- نظیری نیشابوری..... ۲۳۰

۳- کلیم کاشانی..... ۲۳۱

۴- صائب تبریزی..... ۲۳۱

فهرست منابع و مآخذ..... ۲۳۳

۱- ۲۳۳

۲- ۲۳۳

۳- ۲۳۳

۴- ۲۳۳

۵- ۲۳۳

۶- ۲۳۳

۷- ۲۳۳

۸- ۲۳۳

۹- ۲۳۳

۱۰- ۲۳۳

۱۱- ۲۳۳

۱۲- ۲۳۳

۱۳- ۲۳۳

۱۴- ۲۳۳

۱۵- ۲۳۳

۱۶- ۲۳۳

۱۷- ۲۳۳

۱۸- ۲۳۳

۱۹- ۲۳۳

۲۰- ۲۳۳

۲۱- ۲۳۳

۲۲- ۲۳۳

۲۳- ۲۳۳

۲۴- ۲۳۳

۲۵- ۲۳۳

۲۶- ۲۳۳

۲۷- ۲۳۳

۲۸- ۲۳۳

۲۹- ۲۳۳

۳۰- ۲۳۳

۳۱- ۲۳۳

۳۲- ۲۳۳

۳۳- ۲۳۳

۳۴- ۲۳۳

۳۵- ۲۳۳

۳۶- ۲۳۳

۳۷- ۲۳۳

۳۸- ۲۳۳

۳۹- ۲۳۳

۴۰- ۲۳۳

۴۱- ۲۳۳

۴۲- ۲۳۳

۴۳- ۲۳۳

۴۴- ۲۳۳

۴۵- ۲۳۳

۴۶- ۲۳۳

۴۷- ۲۳۳

۴۸- ۲۳۳

۴۹- ۲۳۳

۵۰- ۲۳۳

۵۱- ۲۳۳

۵۲- ۲۳۳

۵۳- ۲۳۳

۵۴- ۲۳۳

۵۵- ۲۳۳

۵۶- ۲۳۳

۵۷- ۲۳۳

۵۸- ۲۳۳

۵۹- ۲۳۳

۶۰- ۲۳۳

۶۱- ۲۳۳

۶۲- ۲۳۳

۶۳- ۲۳۳

۶۴- ۲۳۳

۶۵- ۲۳۳

۶۶- ۲۳۳

۶۷- ۲۳۳

۶۸- ۲۳۳

۶۹- ۲۳۳

۷۰- ۲۳۳

۷۱- ۲۳۳

۷۲- ۲۳۳

۷۳- ۲۳۳

۷۴- ۲۳۳

۷۵- ۲۳۳

۷۶- ۲۳۳

۷۷- ۲۳۳

۷۸- ۲۳۳

۷۹- ۲۳۳

۸۰- ۲۳۳

۸۱- ۲۳۳

۸۲- ۲۳۳

۸۳- ۲۳۳

۸۴- ۲۳۳

۸۵- ۲۳۳

۸۶- ۲۳۳

۸۷- ۲۳۳

۸۸- ۲۳۳

۸۹- ۲۳۳

۹۰- ۲۳۳

۹۱- ۲۳۳

۹۲- ۲۳۳

۹۳- ۲۳۳

۹۴- ۲۳۳

۹۵- ۲۳۳

۹۶- ۲۳۳

۹۷- ۲۳۳

۹۸- ۲۳۳

۹۹- ۲۳۳

۱۰۰- ۲۳۳

پیشگفتار

از هفده سال پیش که موضوع کتاب تحت عنوان «تمثیل در سبک هندی» دفاع شد تا به امروز در پی چاپ آن با یافته‌های جدید بودم و هر بار که از گوشه و کناری مطلبی در خصوص تمثیل می‌یافتم و یا از صاحب‌نظران می‌شنیدم و یا اهل فن راهنمایی می‌کردند، یادداشت‌برداری می‌کردم به این امید که روزی بتوانم با موضوعاتی تازه‌تر مطالبی جمع‌آوری کنم و بر اصل نوشته بیفزایم و به حکم «ان الهدیا علی قدر مهدیها» بر ساحت نشر کتاب عرضه دارم. عوائق امور و مشاغل معلمی و همچنین قلت اطلاعات کار را به تعویق و تأخیر انداخت تا اینکه بر آن شدم همین نوشته را با یافته‌های جدید و تغییر و تصرفاتی در آن به زیور طبع آراسته گردد تا شاید از این رهگذر به آن هدف و نیت تکمیل و استكمال با بهره‌گیری از دیدگاه‌های خوانندگان عزیز برسیم.

یکی از موضوعات (شاید بتوان گفت مهم) در ادبیات موضوع معانی و بیان و بدیع، به شیوه‌ی قدیم و تازه و نیز مسئله نقد ادبی است که این نوع اخیر بیشتر از صاحب‌نظران غربی (و گاهی شرقی) نشأت گرفته است و یکی از بحث‌های این دانش‌ها «تمثیل» است این اصطلاح حدوداً در ده علم کاربرد دارد که از آن جمله علم بیان (و بدیع) است و در همین علم هم معانی و تعاریف و مفاهیم مختلفی نسبت به دوره‌های گوناگون دارد. ما در این کتاب ضمن بیان تعاریف لغوی و اصطلاحی تمثیل در علوم گوناگون و به‌ویژه علوم بلاغی تجزیه و تحلیل این واژه و اصطلاح در معنی، شاید بتوان گفت خاصه امروزی، یعنی